

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lapsibudjetointi ylisukupolvisen oikeudenmukaisuuden turvaajana

Sami Yläoutinen ja Piia Pekola / Budjettiosasto

18.11.2021

Lapsen oikeuksien ajankohtaispäivä

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Taustaa

Ilmiöbudjetoinnit Suomessa (1/2)

- Ilmiöbudjetointi on viime vuosina nostettu esiin useiden toimijoiden (mm. Sitra, VTV, eduskunnan tarkastusvaliokunta) toimesta
 - Aiheesta on myös sekä yleisesti että teemoittain laadittu erilaisia selvityksiä:
 - Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi, VNTEAS_2018:52
 - Ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökohtia selvittävän työryhmän raportti, VM_2019:9
 - Lapsilähtöinen budjetointi, VNTEAS_2020:23

Ilmiöbudjetoinnit Suomessa (2/2)

- Valtion budjettiprosessiin liittyen on jo aiemmin kehitetty kestävä kehityksen budjetointia ja sukupuolivaikutteista budjetointia
 - Analyysit talousarvioesityksen pääluokka- ja yleisperusteluissa
- VM tekee myös tulojakovaikutusten tarkastelua, jolla havainnollistetaan talousarvioesityksen toimenpiteiden vaikutuksia eri väestöryhmien taloudelliseen asemaan
- Sanna Marinin hallitusohjelman kirjauksen mukaan hallitus sitoutuu arvioimaan päätösten lapsivaikutuksia, **edistämään lapsibudjetointia**, lasten hyvinvoinnin tietopohjan vahvistamista sekä lasten ja nuorten osallisuutta.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lapsibudjetoinnin kehittämistä pohtineen työryhmän työstä

Lapsibudjetoinnin kehittäminen

- Valtioneuvoston kanslia asetti lapsibudjetointia koskevan työryhmän ajalle 28.12.2020-31.5.2021
- Tehtävänä oli mm.
 - Valmistella konkreettinen esitys siitä, miten lapsistrategian lapsibudjetointiosio otetaan käyttöön valtion talousarvioprosessissa, tavoitteena pilotointi v. 2022 talousarvioesityksessä (TAE) ja vakiinnuttaminen v. 2023 TAE:ssa
 - Tehdä jatkotyötä varten ehdotus siitä, miten valtio voi edistää lapsiin kohdistuvien menojen kokonaisuuden saamista näkyväksi kunta-hyvinvointialue- valtio –kokonaisuudessa sekä kannustaa eri toimenpidevaihtoehtojen lapsivaikutusten arviointiin tukemaan valtioneuvoston, hyvinvointialueiden ja kuntien päätöksentekoa 1.1.2023 jälkeen

Kuulemistilaisuudet

- Työryhmä järjesti toimikautensa aikana yhteensä neljä kuulemistilaisuutta.
 - 17.2.2021 Valtiotalouden tarkastusvirasto ja Lapsiasiavaltuutettu
 - 5.3.2021 Eduskunnan tarkastusvaliokunta, tulevaisuusvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta
 - 25.3.2021 Suomen Kuntaliitto ry ja Suomen Unicef ry
 - 25.3.2021 Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö sr., Lastensuojelun Keskusliitto ry ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry.
- Kuulemistilaisuuksissa nousi esiin muutamia keskeisiä teemoja, kuten
 - vaiheittainen eteneminen, vaikutusten arvioinnin merkitys, lapsi-ikäryhmään kuuluvien eri lapsiryhmien tunnistaminen ja merkitys (esim. haavoittuvassa asemassa olevat lapset) sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen suhde lapsibudjetointiin.
 - Työryhmä huomioi nämä teemat työssään.

Muut asiantuntijat

- Työryhmä hyödynsi työssään kuulemistilaisuuksien lisäksi myös muita asiantuntijoita eri teemoista, kuten:
 - Vaikutusten arvioinnit
 - Verotus
 - Budjetointijärjestelmä
 - Valtion tilinpäätöksen valmistelu ja raportointi.

Lapsibudjetointia kehittäneen työryhmän ehdotukset

- Työryhmän ehdotukset ovat seuraavat:
 - 1) Lapsibudjetointia pilotoidaan valtion v. 2022 TAE:ssa työryhmän ehdottaman mallin mukaisesti
 - 2) Lapsivaikutusten arviointi toteutetaan hallituskausittain osana lapsistrategian toimeenpanoa
 - 3) Kuntien ja hyvinvointialueiden (hv-alue) lapsiin ja nuoriin kohdistamien määrärahojen (ns. toteumatietojen) seuranta ja raportointia kehitetään eri ministeriöiden ja keskeisten virastojen kanssa yhteistyössä, erillisessä hankkeessa sote-uudistuksen jälkeen
 - 4) Kuntien ja hv-alueiden oma lapsibudjetointityö toteutetaan vapaaehtoisuuden pohjalta, alueiden perustamisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisvastuun siirtymisen jälkeen

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lapsibudjetoinnin pilotointi v. 2022 TAE:ssa

Lapsibudjetoinnin pilotointi (1/3)

- TAE22 yleisperusteluissa yhteenvetotarkastelu välittömästi alle 18-v. lapsiin sekä selkeästi perheisiin kohdistuvista valtion talousarvion menoista sekä verotuksen kysymyksistä.
- Lähtökohtana ns. budjetista-budjettiin -kuvaus eli kuvataan TA 2020, TA 2021 ja TAE 2022 –tiedot
- Tarkastelussa huomioidaan välittömästi lapsiin ja perheisiin kohdistuvat lakisääteiset, vakiintuneet harkinnanvaraiset ja muut harkinnanvaraiset menot.
- Epäsuorasti tai välillisesti kohdistuvia menoja ei huomioida, koska ko. menoarviot eivät tosiallisesti kuvaa lapsiin kohdistuvia menopäätöksiä.
 - Laskennallisesta tarkastelusta ei voi tehdä lapsi-ikäluokan määrärahasoon liittyviä johtopäätöksiä.

Lapsibudjetoinnin pilotointi (2/3)

- TAE:n määrärahat lapsi-ikäluokan palveluihin ovat lähes kokonaisuudessaan kasvatuksen ja opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden määrärahoja.
- Etuuksien rahoitus on ensisijaisesti sosiaaliturvaan liittyviä tulonsiirtoa.
- Merkittävä osa lasten ja nuorten palveluihin kohdistuvista määrärahoista ohjautuu kuntiin peruspalvelujen valtionosuuden kautta.
- Mukana myös ns. ilmiön ilmiön -tarkastelu eli erityistarkastelu tietyn hallituksen painopisteen mukaan
 - Pilotissa yhdenvertaisten mahdollisuuksien varmistamiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten tukemiseen
 - Haaste 1: Ikävät ongelmat eivät noudata hallituskausittaisia aikarajoja eikä 18-v. ikärajaa
 - Haaste 2: Alle 18-v. lapset mukaan, vaikka nuorten syrjäytymisen ehkäisyn tunnistetaan olevan laajemmin nuorten ikäryhmään kohdistuva asia

Lapsibudjetoinnin pilotointi (3/3)

- TAE:ssa suoraan lapsi-ikäryhmään tai lapsiperheisiin kohdistuu lakisääteisiä ja harkinnanvaraisia määrärahoja yhteensä n. 7 mrd. euroa.
 - Näistä hieman alle 2,7 mrd. euroa on laskennallisesti arvioitu olevan lapsi-ikäryhmään kohdistuvaa peruspalvelujen valtionosuutta.
 - Yhdenvertaisten mahdollisuuksien vahvistamiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten tukemiseen (työryhmän ehdotuksessa syrjäytymisen ehkäisy) kokonaisuudesta kohdistuu 378 milj. euroa.
- Verotuksen osalta ei esitetä suoraan lapsiin tai lapsiperheisiin kohdistettuja veromuutoksia.
 - Veromuutokseen kuitenkin sisältyy mm. esitys kotitalousvähennyksen korottamisesta, mikä tukee myös lapsiperheitä.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lapsibudjetoinnin mahdollisuudet ylisukupolvisen oikeudenmukaisuuden turvaajana

Lapsibudjetointi etenee vaiheittain – mitä seuraavaksi?

- Valtion talousarvion osalta kehitystyö jatkuu tulevana vuonna v. 2023 TAE:n osalta
 - Sote-uudistuksen huomioiminen osa tulevaa työtä
 - Edellyttää ministeriöiden välistä tiivistä yhteistyötä
- Lapsivaikutusten arviointi
 - Toteutetaan osana lapsistrategiaa
 - Vahvistetaan kattavaa tietopohjaa v. 2022 aikana
- Toteumatietojen seuranta ja raportointi
- Kuntien ja tulevien hyvinvointialueiden lapsibudjetointityö

- Vuoden 2022 aikana toteutetaan selvitys
- Edellytys laajamittaisemmalle kehittämiselle ja toimeenpanolle vasta myöhemmin

Tilannekuva eri aika jänteillä

1. vaihe

- Tiedon lisääminen
- Kokonaisuuksien parempi tunnistaminen
- Yhteistyön lisääntyminen
- Tietopohjan puutteiden tunnistaminen ja kehittäminen

2. vaihe

- Tietoon perustuvan päätöksenteon lisääntyminen
- Tietojohtamisen edellytysten paraneminen
- Ennakoitavuuden paraneminen
- Eri hallinnonalojen ja –tasojen yhteistyön ja ymmärryksen kehittyminen

3. vaihe

- Vaikutusten tunnistaminen, seuraaminen ja raportointi tehostuvat
- Mahdollisuudet vaikuttavuuden mittaamiselle, seurannalle ja raportoinnille paranevat
- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin paraneminen
- Julkisten varojen tehokkaampi käyttö

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!